

НОВІТНІЙ РОБІТНИЧИЙ РУХ В АНГЛІЇ.

(Кореспонденція до "Українських Робітничих Вістей").

Пітерло.

Англія була першою країною, де капіталізм розвинувся до найширших розмірів. Економічне життя і зв'язані з його еволюцією ті неминучі явища, що доповнюють його в формі сучасної класової боротьби, зростають пролетарської верстви та її змагання з хазяїнами, заповнили все громадське життя Англії сто років тому назад. Злидні робітництва в 1810—40 рр., надмірний випис, який чинили над ним фабриканти, випис зв'язаний з наполеонськими війнами і з запровадженням машинного способу продукції, викликали страшенне безробіття і трагічне лихоліття, яке привело до справжніх революційних заворушень відомих під назвою Пітерло, коли вся Англія квітала від внутрішнього потрясіння і готува була вибухнути червоним полум'ям. В 1819 році революційні маси йшли вже на Лондон і замаяла ланська класа тремтіла зі страху перед поширеним повстанням народних мас. На жаль, пролетаріат в ті часи був за кволий і без доброго провідництва.

Чартисти.

Небезпека для буржуазії минула, краще сказати, революцію було придушено в кліщах мілітарної диктатури Торрі і нової, тільки що народженої буржуазії. І так тяглося аж до сорокових років, коли в наслідок безпощадної експлуатації, необмеженої самовласти буржуазії, цілковитого позбавлення робітництва всяких політичних прав, безмірної нужди і під впливом соціалістичних ідей Оуена, батька соціалізму в Англії, спалахнув могутню силою так званий Чартистський рух.

Це був наскрізь революційний і дуже небезпечний для замаялої класи протест робітництва, і ся боротьба вела ся кілька років з усіма наслідками військових нападів, походів, повстань і бійок.

Економізм неполітичний.

Потім настав на довгий час занепад, — неначе в попередніх вибухах витратилася вся пролетарська енергія. На сцену виступила гола боротьба за скорочення робочого дня і за піднесення платні. І вже дальший розвій пролетарського руху пішов під цілковито новими гаслами, — під гаслами "неполітичного економізму". Всю увагу звернено на дрібні економічні вимоги. Всі старі традиції Чартизму з його могутними політичними гаслами занежено, занехано і забуто. Політику було віддано під заряд партій помічників Торрі і фабрикантів лібералів. На те вони, мовляв, наші, щоб політикувати, а нам, робітникам, нічого крім зменшення години праці і побільшення платні — не треба.

Таким робом утворився і зміцнився той вузький економічний трейд-юніонізм, що не піддавався впливові соціалістичних теорій, не хотів нічого знати про дальші цілі робітничого руху і дивився на передвборчу боротьбу і на парламентарну акцію, як на малоцікаву для него справу, яку повинно ся відступити лібералам або Торіям. Домогане політичних виборчих прав провадилось під зарядом лібералів, а утворення своєї робітничої політичної партії доволялось зайвим і цілковито непотрібним.

Та потім, коли навіть з'явили ся робітники в палаті громад, доволя, можна навіть сказати аж до нині, вони все хитались між двома партіями, ніж не могли стати на класовий ґрунт. Разом з чистомишанською самоповагою до себе, робітників все шукав всякої можливості зберегти рівновагу суспільної будівлі, хоч сама природа і всі властивості тієї громадської будови безнастанно штовхали його на збільшення того громадського голяння.

Економічне, матеріальне життя англійського пролетаріату завжди пхало його на рожен капіталістичної фортеці. Він пручав ся і намагав ся лагідно примиритись з буржуазним оточенням і визиском, але всю його пхало, шпурало у вир боротьби і він нарешті мусів йти. Ступивши на шлях економічної боротьби, він зацепив політичну і державну машину — парламент і мусів сам ставати на шлях політичної акції.

Робітничі партія.

Ось так з чисто економічного, промислового, фахового поля дошло ся англійському робітничому влади. В тебетра політичних змагань і творити окрему політичну Робітничу партію.

Розуміть ся, що сей важний крок далеко ще не кидав його в вир справжньої промислової, а значить і політичної боротьби. Як трейд-юніонізм через свою обмеженість і класову тупість не хотів нічого більше, крім додаткового пенса за годину праці, так і народжена ним політична партія не виявляла найменшого поняття що до завдань, які політична партія як авангард пролетарської армії повинна була собі поставити.

Labour Party ніколи не стала на ґрунт класової боротьби, була лояльною до англійських джінго, піддержувала війну, занежала свої обов'язки до революції в Росії і пленталась в парламенті в хвості лібералів, які критикували уряд консервативів. Се були найгірші зрадники соціалістичного руху і робітництва.

Таким був до останньої хвилі політичний і робітничий рух в Англії. Його реакційність і брак класової свідомості завжди були взірцем, на який покликалися капіталісти інших країв, коли хотіли приборкати своїх робітників. Розуміть ся, причини консерватизму англійського робітництва не в його особистій удачі, а в тому, що його хазяїн за останні десятиліття мав досить багато на грабленого добра і мав спромому заткнути пельку одній найкраще згуртованій секції робітників і в той же час дерти три шкури з робітників мало або і зовсім незорганізованих нижших верств та з темних тубільців колоній.

Народжене бунтівного духа.

Зростають потреби та мала спромога їх задовольнити народили неві чинники у відносинах капіталу і праці Англії. О много збільшена пролетарська армія, лише і ширше організована, краще і глибше освідомлена і незрівняно міцніше вишколена науково, повелена боротьбу вже на ширшу скало. І саме змагане робітництва набуло глибшого змісту і більше далеких цілей. Внутрішня економічна пружина робила своє, класова суперечність і ворожечка між робітником і фабрикантом заострювалася. Ся ворожечка приборкала вже широкі і яскраві змаганя двох ворожих таборів.

Так званий "Triple Alliance" (Потрійний Союз) є ніщо інше, як прояв сей еволюції англійського пролетарського руху. Про него ми тут розповімо докладніше, бо він є найбільше революційним хребтом цілого промислового робітничого руху в Англії.

Визначні дослідники англійського робітничого життя і люди старих поглядів, "слухачи промови лідерів "Triple Alliance", чи Потрійного Союзу, хитали головами і говорили: "яка велика прірва виростає поміж новим і старим трейд-юніонізмом". Потрійний Союз є авангардом, найсильнішою підвалиною англійської пролетарської армії, яка тепер числить в своїх рядах п'ять мільонів організованих членів. В дійсності Потрійний Союз не охопив більшости організованого робітництва, але своєю зданністю

він впливав на промислову і політичну масу працівників, тобто, на трейд-юніон і Робітничу партію.

Потрійний Союз.

До Потрійного Союзу входять три спілки: Юнія Копальняних Робітників, Спілка Зеліничників і Транспортна Федерация. Самі гірники або копальняні робітники мають 650.000 членів в своїй організації. Зелінична Спілка до 400.000 членів і Транспортна Федерация до 300.000 членів, а всі вони разом творять пов'язану політично-промисловою організацію в 1.350.000 членів.

Коли числити з ними їхні родини, ми будемо мати яку шесту частину всего населення Злученого Королівства. Всі організовані трейд-юніоністи становлять більше як половину населення, рахуючи п'ять душ на кождо родину і п'ять мільонів членів.

Про вплив Потрійного Союзу на постанови і діяльність не тільки всего трейд-юніонного руху, себто економічних і фахових спілок, але і робітничого політичного руху, свідчать робітничі конгреси, на яких ми спинимо свою увагу.

Про настрої лідерів Потрійного Союзу свідчать заяви цих лідерів. Роберт Смайлі, відбиваючись на одному конгресі від обвинувачень в прихильності до Леніна, не без гумору обняв себе "еволюційним революціонером".

Молоді гірники, Генри Годжес, Роберт Вільямс і Томас, лідер зеліничників, — виповідають справжні бої старим джамам юніонного руху і виходять переможцями у всіх головніших точках. Правда, їхні домогання не виходять поза межі капіталістичного ладу, але вони штовхали маси на революційну акцію. Розуміть ся, Роберт Смайлі та Годжес є членами тільки Незалежної Робітничої Партії, але і се прогрес, що її члени починають сильно впливати на трейд-юніон, і не треба забувати, що в Н. Р. П. є ліве крило, яке стоїть за злукою з комуністами і підляже платформі III Інтернаціоналу.

Ухваля Потрійного Союзу.

Дня 16. цвітня 1919 р. в Савторті відбула ся конференція Потрійного Союзу, на якій ухваляло домогати ся від правительства: 1) скасування військової повинности, 2) миру з соціалістичною Росією, 3) націоналізації копалень. На слухай, як би правительством відмовилося сповнити ці домогання, ухваляло ужити прямої акції (direct action), або загального страйку.

З той хвилі починає ся виступ сей передової групи професіональних спілок на всіх з'їздах, як політичних (Робітничої Партії), так і професіональних (трейд-юніон). З той хвилі і починає ся боротьба в англійському професіональному русі між правотою і лівото течіями. На одній стороні стояли здебільшого гірники з такими іменами як Годжес, Смайлі та інші, а на другій — всякі інші в роді Елестона та Гавлока Висона.

Ми вже бачили, що робітничий рух в Англії з чисто економічного прийшов до політичного, але в формі політичного Робітничої Партії. Але нині він підійшов вже до нового завданя. Робітники думають вже про живане фахової організації для політичної цілі, бо їхня власна політична партія вже їх не задовольняє. Се є те, що всюди відоме, як пряма акція ("direct action"). Се і стало темою диспуту на всіх конгресах і з'їздах і в сім полягає революційний характер новітнього робітничого руху.

(Дальше буде.)

Комуністична відозва до робітників цілого світа.

"Rote Fahne" доносить, що недавно опубліковано відозву до робітників цілого світа, підписану Зиновєвим і німецькими комуністами, яка визнає революціонерів до зібрання всіх до боротьби з ворогами революції.

ТЕПЕРІШНЄ ПОЛОЖЕНЄ В НІМЕЧЧИНІ.

Політичне становище в Німеччині і зосібна в Берліні останніми часами, під впливом оживленої агітації лівих комуністів ("Комуністична Робітничіа Партія Німеччини"), стало досить нервовим. Дальші звільнення робітників з фабрик кинули безробітних в обійми лівих. Опріч того, ліві комуністи дуже зросли числом через перехід до лівих елементів з незалежної соціалістичної партії. Критичне (!) становище раянського уряду примусило тутешніх більшовицьких провідників в останній раз кинути в масі гасло: "Проч з буржуазією!" на всіх комуністичних зібраннях можна почути, що комуністи радо хочуть повстати зі зброєю в руках.

У Берліні комуністичні маніфестації повторюють ся все частіше. Провідники комуністичної лінії прийняли позитивну постанову викликати повстання проти уряду. Вони, однак, не мають покищо нагоди викликати маси до активного виступу. Російські товариші заявляють у всіх тих емісійних і відкритих засіданнях, що далі чекати не можна. Раянові комуністичні організації цілком готові до бою. Ціле місто поділене на осібні квартали, серед яких особливо визначає ся робітничий квартал "Ведін".

Зараз провідники лівої дбають про се, щоб роздобути зброю для безробітних, яких маєть ся першою чергою післати до бою. Опріч того провадить ся жвава агітація серед "зеленої поліції" та війська.

Ситуація під зиму стає тим гіршіша, що вже зараз у Німеччині нараховуєть ся 3 мільйони безробітних і півбезробітних.

Разом з сим економічне становище погіршуєть ся через брак сирих матеріалів та через дальше обзешечення валюти. За останній місяць зноив надруковано на 3 мільярди папірових грошей, так що об'єм банківтів досяг висоти 75 мільярдів.

(Берлінський "Инф. Бюл.")

НІМЕЧЧИНА НАВЯЗУЄ ТОРГОВЛЮ ЗІ СХОДОМ.

Німеччина стараеть ся всіми силами як найкраще привязати зносини зі Сходом, щоб отворити собі східно-європейську торговлю, головню з Росією і з пограничними державами. Прикладає тому велике значення до так званої "Ostmesse", що тепер відбула ся в Кенігсбергу. Буди там міністри і президент Еберт.

Німці розуміють значення сего ярмарку. На Балтійському морі вже тепер розвиваеть ся сильна конкуренція між Штеттином, Гданськом, Рігою, Кенігсбергом, Ревелем і Лівобавою. Англія а головню Америка використують свій політичний вплив і на економічному полі.

Теперішня доба є важна для навіязування взаємин з новопосталими державами, а конкуренційна боротьба є велика.

Англія уладжує в жовтні й листопаді ярмарок в Ридзі, а в Литві і Естонії має стати виставу своїх товарів. Також до сього має бути сей східнонімецький ярмарок у Кенігсбергу.

Ярмарок випав імпозантно на він і внутрі.

Найсильніше заступлений був текстильний промисел, а далі господарські машини й приряди. Приїхало більше як 30.000 купців. Побіч домашніх купців із східної Росії, були купці з Литви, Латвії, Естонії і совітської Росії.

Ярмарок в Кенігсбергу показав, що старі торговельні зносини зі Сходом не перервали ся і Німці хочуть тут збудувати новочасну пристань для східної торгівлі. Частина пристані вже збудована, а тепер призначено знову 45 мільонів марок на дальші будови.

П'ять фахових економічних часописів працює для піддержання господарчих зносин зі Сходом, а саме "Der Osteuropäische Markt", "Ostsee-Handel", "Der Osten", "Ost-Export" і "Nord Ost-Export".

В тому своїм торговельному поході бореть ся німецький промисел з англійською конкуренцією.

Ярмарок в Кенігсбергу найкраще ілюструє, як інтензивно працює Німеччина над відновлю господарчих взаємин зі Сходом Європи.

(“Вперед”.)

ПРОЕКТ "ПАРЛЯМЕНТУ ПРАЦІ" В ІТАЛІЇ.

Італійська преса обговорює проект міністра праці, Ляборіолі, в справі утворення "Парляменту Праці".

Думка не є зовсім нова і вже висувано проект перетворення сьгоднішнього сенату в певного рода технічне тіло, яке мало би доглядати за усіх справах, які відносять ся до промислу і хліборобства.

Але реформа, запроєна на таку скало, є шойню в еміріональній стадії і була би можливу постанову викликати повстання проти уряду. Вони, однак, не мають покищо нагоди викликати маси до активного виступу. Російські товариші заявляють у всіх тих емісійних і відкритих засіданнях, що далі чекати не можна. Раянові комуністичні організації цілком готові до бою. Ціле місто поділене на осібні квартали, серед яких особливо визначає ся робітничий квартал "Ведін".

Зараз провідники лівої дбають про се, щоб роздобути зброю для безробітних, яких маєть ся першою чергою післати до бою. Опріч того провадить ся жвава агітація серед "зеленої поліції" та війська.

Ситуація під зиму стає тим гіршіша, що вже зараз у Німеччині нараховуєть ся 3 мільйони безробітних і півбезробітних.

Разом з сим економічне становище погіршуєть ся через брак сирих матеріалів та через дальше обзешечення валюти. За останній місяць зноив надруковано на 3 мільярди папірових грошей, так що об'єм банківтів досяг висоти 75 мільярдів.

(Берлінський "Инф. Бюл.")

"КОНЦЕРТ" В ПОЛЬСЬКОМУ СОЙМІ.

На засіданні польського союму дня 5. листопада прийшло до великої обструкції лівіці. Вона рішучо заявила ся проти голосування над дальшими сенатовими параграфами. Коли голосовано 170 голосами проти 174 над внеском посла Барліцького, щоб вислати цілий проект конституції знову до комісії, маршалок Тромчинський розпочав сам обструкцію, бо став запити лівіці, що за крики видкидате посів із салі. У відповідь на се вона розпочала обструкцію. Посол Морачевський став перший свистити, другі дзвонили, тарабанили і били в лавки. Даром чекав маршалок кінця обструкції, бо музика тревала 3/4 години і засіданя перервано. Нова буря вчинила ся, коли в голосовано над внеском п. Керніка про судові артикули, маршалок не почислив 10 голосів лівих, через що внесок ував. Через 15 минут панував в соймі такий неколкокий концерт, якого навіть в галицькому соймі не було чути. Посол Клемєнсевіч грав з цілою силою на трубі і дзвонив. А коли маршалок не міг прийти до слова і казав принести собі табличку та написав на ній "зачинаємо голосувати", така його непарламентарна поведінка, обурила страшно соціалістів, бо вони серед криків кинули ся до його трибуни, так, що єндки мусіли прийти маршалкові на поміч і окружили його доволка. Серед криків: "Проч з провокатором!", голосовано над поправкою до арт. 37 в справі референдуму, яку й відхилено. Кінець засіданя прийняла лівіці співом: "O ezébé wam rawnie", а єндцькі послані співали "Nie damy ziemi".

АРЕШТОВАНІ В ЗАЛІЩИЧИНІ.

У "Впереді" з 5. листопада читаємо: "Нам доносить з Заліщик: За приходом більшовиків зусилем і старанем Українців було не довести до того, щоб населення без огляду на свою національність не потерпіло якої шкоди. Коли першої ночі, зараз же по своїм приході, більшовики арештували і вивезли з міста польських міліціантів і жандармів, заходом — Українців вислано на фронт делегата з інтервенцією і арештованих проєтом 12 годин випущено на волю."

Як на глум і на сміх сим заходам з приходом польської поліції почали ся переслідування українського населення, посилали ся неправдиві, тенденційні, злобні доноси. Сеї нікчемної роботи вхопили ся не тільки україножерні пахолки, шляхецькі, панські лизуни, але й деякі Жиди. Сумно. Ті люди вбили собі в голову, що коли так зроблять, то будуть мати спокій.

А арештовані йдуть такі, яких на протязі цілої війни ще ніхто не бачив. Ведуть в'язаних під багнетами, саджають в зимні казмати і, заки зберуть транспорт, держать їх по 2 і 3 тижні без їди.

А при тім діють ся страшні надужиття. Командант постерунку в Бережанах Троч каує людей, бючи кільчастим дротом.

Звільнених з під полевого суду арештують вдруге. Так арештовано гром. Дембінку і Скоморовського. Як більшовики арештовано о. Чорнодолю, д-ра Бурчинського, д-ра Долінського, д-ра Баранника, директора Камінського, учителя Цалинкока і других.

Арештованим не те що не дають їсти, але й мерви на підстилку жалують. Люди лихо одіти, а то й босі, сплять на цементових підстагах і нікому в думку навіть не прийде, щоб вставити в арештах принайменше паперові в'язні.

Катованя сих нещасних жертв сліпої, звирячої ненависти переходить всяке людське поняття.

Невідраднє положенє міста Станіславава.

Мабуть відносно місто Східної Галичини не відчуває сего зими такої нужди як Станіславів. Бо коли населення інших міст дістає найнайменше неправильні малі приділи цукру або інших харчевих середників, то мешканці Станіславава не знають, що таке хліб "на картки" або "районовий" цукор. Магістрат, що має досі кілька мільонів дефіциту, жєбрає у властей і жєбрає і нічого не дістає. У місті недостача найбільш потрібних харчевих середників. Бабоболь не можна цілком дістати. Кількограм хліба коштує 50 марок, а мясо різники продають по дорогих цінах війську.

Нова страшна недуга в Галичині.

Нова страшна недуга появилася в галицьких селах. Її признаки: міхурі в горлі і п'ятна на цілому тілі, горячка. Се є "мішанина" дифтерії із скарлатиною і появляєть ся в наслідок перестуди. Людина, що захоріє новою недугою, в мукках до двох днів вмирає. Вона поширена вже тепер особливо в жидівському повіті.

Морози в Галичині.

З усіх сторін краю доходить всти про нечувані в сій порі морози. Вістка ся є й тим тривожна, що в деяких місцевостях булаб лишцля ся в полі і годі її тепер викопати. Ріки в більшости позамерзли. Сян на прим., до сїчня, деколи вільний, уже тепер вкритий грубою поволокою льоду. Найстарші люди не тямлять таких морозів в листопаді. ("Вперед" з 5. листоп.)

Повінь конфіскації у Львові.

В перший день по знесенню прещейної цензури у Львові конфісковано: "Вперед", "Українську Думку", "Gazet-y Porann-y", "Dzień", "Słowo Polskie", "Gazet-y Codzienn-y". Як на перший день, "то дощить!" ("Вперед").

Польський людвий посол обжалований за більшовизм.

Посол до варшавського сойму Домбаль, має бути виданий судово за більшовицьку агітацію. Так рішила соймова комісія польської неіталіанськості. Посол Домбаль є членом радикальної польської партії, що різко їде проти шляхти.

ВАНДЕРЛІП ОДУШЕВЛЕНІЙ СОВІТСЬКОЮ РОСІЄЮ.

Каже, що Росія виховує найздоровше молоде покоління в світі.

ЛОНДОН, 22. листопада.

Вашінгтон Д. Вандерліп, який прибув тут на днях з торговельної подорожі до Росії, го звертє про свої особисті вражєння з побуту в Москві, Петрограді і околиці тих міст з великим одушевленем для теперішнього ладу в Росії. Він каже, що російські жєнщини і діти можуть служити тепер взірцем здоров'я, та що Росія виховує найздоровше покоління дітяч і хлопців в світі. Між иншим він казав:

"Ленін дав мені замовлене на трицият мільонів шкільних книжок для негайної доставки. Ленін постановив, що на протязі слідуєщих п'ятьох років всі особи до шістьдесятого року життя мусять вміти читати і писати."

"Удержанє 4-мільонної замешито карної армії є великим тягарем для краю, але патріотичне населення радо поносить всі видатки на армію. Перша пайка з усього їде для війська, а шпиталі і діти мають друге місце щодо харчів. Відтак слідує цивільне населення. Мене записано на купування зупу і чорний хліб."

"Я втратив двацять фунтів, але чую ся краще. Росія, се величеська санаторія для товстих людей. Одинюкий кліпот з харчами, се одностайність, але люди здорові!"

Описуючи оперу в Москві Вандерліп казав: "Мужики і панн в ламітїю і брилянтах сиділи поруч себе та приглядали ся чудовим виставам, яких я й не бачив у своїм життю. Шось подібного нема ні в Америці ні в Європі. Не одна Павлова, але шістьдесять і триста лічач співачок, на ті чудесної сенерії, світляних ефектів і величавих костюмів."

Вандерліп заперечує поголоски про граблене церков і каже, що населенє є глибоко релігійне. Нема пійства, ані прєстїтутії, ні незаконно роджєних дітєй, бо держава признає всі діти законніми.

В Москві, казав він, панує звирщєвий порядок, хоч поліції дуже мало, а число населення подвоїло ся. Дальше казав: "Се правда, шб народ не є ще зовсім щасливий, але він вдоволений і поносить радо всієї жертви, щоб закріпити своє правительтво. Він бажає приязни зовнішнього світа, особливо Америки."

"Правительтво просить Америку вислати 5.000 інженірів, як лишень буде відновлена торговля, для відбудови індустрій краю. Російські інженіри вигинули майже всі на війні."

Російський селянин, як каже Вандерліп, є щасливий. Його наділено землею, за яку він платить своїми продуктами, а гіршими оплачує лишень невеликий податок.

На прикінці сей американський капіталіст додав: "Ленін визволив мільйони російського народу і буде тепер новою державою. Англія поставила Ленінові, якого так дужє ненавиділа в часі горьжєнськїї війни, статуу в тіни Вєстмінстєру, і те саме станеть ся щодо Леніна по упавлі п'ятьдесятьох років."